

موزه‌ها، منادیان صلح و همزیستی

«لیست آبی» موزه‌ها به نزدیکی میان فرهنگ‌ها و ملت‌ها کمک می‌کند

موزه‌ها به‌عنوان مراکز فرهنگی، آموزشی و تفریحی، نقش مهمی در جامعه دارند.

دوران گذشته، امروز به کشورهای کوچک‌تر تقسیم شده یا یک سرزمین وسیع در قالب پاره‌فرهنگ‌های گوناگون خود، شاهد ممالک مختلفی شده است و بر این اساس نوع دیگری از تقسیم‌آثار را در موزه‌ها مشاهده می‌کنیم. به عبارت دیگر آثار متعلق به یک دوره خاص همچون امپراتوری رم، پس از تفکیک آن به کشورها و ممالک دیگر در موزه‌های سرزمین‌های مختلف حضور پیدا می‌کند. به بیان ساده یک اثر رومن در یک کشور نشانه از یک میراث مشترک میان دو فرهنگ است و نمونه شاخص دیگر آن حضور یونانیان در قالب لشکرکشی اسکندر در آسیاست. امروزه آثار مختلفی مثل مجسمه هرکول یا آثار مختلف معابد یونانی در ایران و موزه‌های این کشور نگاهداری می‌شود. این آثار معرف فرهنگ تاریخی یونانی است، البته براساس این حقیقت که اثر در کجا ایجاد شده، موضوع متفاوتی است؛ یعنی گاه یک اثر متعلق به فرهنگی خاص در مکانی دیگر است که توسط صاحبان فرهنگ آنجا ایجاد شده است. اما گاه اثر در دستگاه آن فرهنگ تولید شده و به کشور دیگری وارد شده است. نوع دوم نوعی است که در اینجا مد نظر ما قرار می‌گیرد و به نوعی باید نشان‌دهنده و بیانگر ردپای آن تعاملات قبلی باشد.

بهرتر است با ذکر مثال موضوع را واضح‌تر بیان کنیم. از امپراتوری در آسیای غربی موسوم به سلجوقیان یاد می‌کنیم که از مرزهای چین تا دریای مدیترانه گسترده بود و بر پایه فرهنگ‌های ادوار قبلی ساکنان آن شکل گرفته و از طرف دیگر بر تعاملات و آثار فرهنگی و اجتماعی سرزمین‌های تابعه تأثیرگذار بوده است. حال اثری مربوط به عصر سلجوقه که در سوریه یافت شده است، در موزه‌ای در اروپا قرار دارد و در زیر اثر نوشته شده است اثر سوریلی که البته صحیح است. اما اگر بخواهیم به صورت کامل و نشانه یک تعامل تاریخی را که تا به امروز اثرات آن نشان‌دهنده میراث مشترک است، بیان کنیم، باید به این صورت نوشته‌شود: اثر متعلق به عصر سلجوقی ساخته‌شده در دمشق که امروزه بیانگر میراث مشترک فرهنگ سلجوقی بوده و از طرف دیگر نشان‌دهنده جایگاه و نقش دمشق در این امپراتوری و فرهنگ بزرگ تاریخی است. لیست آبی نه یک‌طرفه بلکه در چند جهت و چنگانه به اثر نگاه می‌کند و وقتی به بیان معرفی جایگاه تاریخی و فرهنگی هنری اثر می‌پردازد، از یک سو به نوعی ارتباط میان اصفهان، همدان، دمشق، موصل و همه نقاط مرتبط به امپراتوری سلجوقی پرداخته و از طرف دیگر شاهدهی است بر نقشی که هریک از این شهرها و پاره‌فرهنگ‌ها در ایجاد آن فرهنگ بزرگ تاریخی داشته‌اند. به عبارت دیگر، میراث مشترک سلجوقیان پیونددهنده میان کاشمر، اصفهان، حلب، دمشق و… را از یک سو بیان و از طرف دیگر جایگاه دمشق را در کل امپراتوری روایت می‌کند؛ بنابراین هم جایگاه آن کشور و هم نقش کلی را با یکدیگر توضیح می‌دهد.

در معرفی یک اثر از یک طرف دوره و عصر آن و از طرف دیگر جایگاه و مکان ایجاد آن و اگر اسم سازنده آن نیز مشخص باشد، همه به مجموعه معرفی اثر در لیست آبی اضافه می‌شود. بنابراین می‌بینیم لیست آبی نشانه، متصل‌کننده و پل ارتباطی میان ایران، عراق و سوریه در یک دوره تاریخی است که از یک میراث مشترک حکایت می‌کند. مورد در‌خور توجه دیگر در قاره آسیا، پیدایش امپراتوری مغول است که از دشت‌های صحرای گبی شروع و تا اروپا و دریای مدیترانه ادامه پیدا کرده است. این امپراتوری در دوره‌ای دارای اهمیت و بسپای تأثیرگذار بوده و بعدها حکومت‌های مختلفی مثل مغولان هند، ایلخانان ایران، خانات آسیای مرکزی و نمونه‌های مختلفی از آن شکل گرفت و ادامه یافت. به همین دلیل نه‌تنها ادامه‌دهنده دوران قبل بود، بلکه تأثیرات بسیاری گذاشت و اشکال نوینی از مفاهیم هنری، اجتماعی، فرهنگی و قراردارها را به وجود آورد. حال اگر اثری متعلق به شهر اصفهان در عصر مغول را مشاهده کنیم، این اثر از یک طرف متعلق به شهر اصفهان است و از طرف دیگر متعلق به تاریخ فرهنگ مغول که میراث بسیار وسیعی را در بر می‌گیرد. حال اگر این اثر در موزه‌ای در اروپا قرار دارد، می‌گوییم اثر دوران مغول، ایلخانیان ایران، شهر اصفهان است و به این ترتیب سه

سیداحمد محیط‌طباطبایی

شورای بین‌المللی موزه‌ها، ایجوم، شعار امسال را قدرت موزه اعلام کرد که آن را برای موارد مختلف و براساس پدیده‌های گوناگون تعریف می‌کند. اگر باور داشته باشیم بیان موزه‌ای در هر مکانی باید منجر به ایجاد صلح و همزیستی و تفاهم میان ملت‌ها و گروه‌های مختلف شود؛ بنابراین این وجه را باید یکی از مهم‌ترین دلایل قدرت موزه برشمرد؛ یعنی موزه در دنیای پرتنش امروز، در جهانی که به خاطر موارد گوناگون شاهد جنگ و ستیز و ناآرامی است، می‌تواند در جهت صلح و نزدیکی‌کردن ملت‌ها به یکدیگر گامی مؤثر بردارد و از این منظر واجد شرایط ویژه و خاصی است.

در قرن بیستم پس از جنگ جهانی دوم، تصویب کنوانسیون‌هایی در ارتباط با حمایت و حفاظت از میراث فرهنگی و طبیعی را در زمره فعالیت‌های سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی سازمان ملل متحد، یونسکو، مشاهده می‌کنیم، مانند کنوانسیون ۱۹۷۰ مربوط به اتخاذ تدابیر لازم برای ممنوع‌کردن و جلوگیری از ورود و صدور و انتقال مالکیت غیرقانونی اموال فرهنگی و کنوانسیون ۱۹۷۲ در ارتباط با حمایت میراث فرهنگی و طبیعی جهان که هر دو در راستای صیانت از میراث و نمایشگر اهمیتی است که حفظ این نوع آثار برای ملل جهان دارد. به صورتی که جامعه بین‌المللی با بذل کمک جمعی باید در امر حمایت از آن شرکت جوید. این کنوانسیون‌ها در جهت حفظ حقوق ملت‌ها نقش ویژه و مؤثری را ایفا کرده‌اند.

از آغاز قرن ۲۱ در راستای اهمیت این موضوع و به‌عنوان عاملی برای حفظ صیانت از حقوق معنوی و مالکیت بر اموال فرهنگی تاریخی کشورها، شاهد تدوین و انتشار لیست‌های قرمز توسط ایجوم هستیم. تدوین و انتشار این فهرست‌ها به‌ویژه در مواردی که جنگ‌وستیز باعث غارت و ویرانی و از دست‌رفتن اموال فرهنگی تاریخی می‌شود نقش مهم و ویژه‌ای در استرداد اموال فرهنگی موجود در موزه‌های کشورهایی که دستخوش جنگ و ناآرامی شدند، بر داشته است. موارد بسیار واضحی از آن را می‌توانیم در کشورهایی مانند افغانستان، لیبی، کامبوج و… مشاهده کنیم.

از دیرباز در ارتباط با آثاری که قبل از ۱۹۷۰ از کشورهای مختلف جهان خارج شده است و در موزه‌های گوناگون نگهداری می‌شود و همچنین مسئله انتقال آثار مختلف، حتی از طریق عقد قراردادها و تفاهم‌نامه‌های قانونی بحث‌های بسیار خاصی در میان صاحب‌نظران مطرح شده است؛ همان‌گونه که امروزه شاهد حضور یک اثر متعلق به یک دوره و فرهنگ خاص در موزه‌ای واقع در کشوری دیگر هستیم. البته در این مورد بحث‌های مختلفی انجام شده است، اما شاید بتوان از این ویژگی در جهت نزدیکی و هم‌گرایی میان ملت‌های مختلف استفاده کرد. اگر موزه‌ها را مانند پل فرهنگی میان کشورهای مختلف محسوب کنیم، پس می‌توانیم از طریق آثار به‌نمایش‌گذاشته، به معرفی میراث مشترک ملت‌ها و فرهنگ‌های گوناگون بپردازیم.

به بیان دیگر هنگامی‌که به تاریخ قرون گذشته می‌نگریم، شاهد جنگ‌ها، رویدادها و حوادثی هستیم که در آن آثار مختلفی از شهرها و کشورهای مختلف به صورت غارت خارج شده و به سرزمین فاتحان آن روز رفته است.

این یکی از اشکال حضور آثار مختلف مرتبط با فرهنگ‌های گوناگون در کشورهای غیرخاستگاه آن آثار است، شکل دیگر آن تقسیمات جغرافیایی سرزمین‌ها بر اثر رویدادهای اجتماعی‌سیاسی آنان در طول تاریخ است؛ برای مثال یک امپراتوری در

سرنوشت بافت‌های میراثی در شهرهای تاریخی ما

حالا باید گفت «حفاظت شهری» به نگهداری از «بناهای منفرد» محدود نمی‌شود. دیدگاه حفاظتی به «معماری» میراثی به‌مثابه یک عنصر از ساختار شهر است که آن را دارای انتظام پیچیده و چندوجهی می‌کند. به همین جهت، بنا بر تعریف، حفاظت شهری در قلب برنامه‌ریزی شهری جای دارد و اصولا کنوانسیون‌ها و توصیه‌نامه‌های بین‌المللی مربوط به

حفاظت بافت‌ها و بناها و نیز مناظر تاریخی که از

حدود ۶۰ سال پیش حالت رسمی به خود گرفته‌اند و حفاظت از زیبایی و ویژگی‌های مناظر و محوطه‌های تاریخی در جهان را زیر نظر سازمان ملل و یونسکو تضمین می‌کنند، باید در کشور ما نیز که با عضویت در یونسکو، به نوعی ملزم به پیروی از این توصیه‌ها و آداب است، رعایت شود.

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱														
۲														
۳														
۴														
۵														
۶														
۷														
۸														
۹														
۱۰														
۱۱														
۱۲														
۱۳														
۱۴														
۱۵														

- جدول ۴۳۰۱** • **طراح: بیژن گورانی**

افقی:

۱- شرم- شوشی- راهمانی جاده ۱۰- صندوقچه رخت و لباس قدیمی- گفت‌وگوهای فیلم- من و شما ۱۱- جدید- اصطلاحی در بسکتبال- اوباش ۱۲- کتاب هندو- خاکستری تیره- اقیانوس کبیر ۱۳- در گذشته ۱- شرم- شوشی- راهمانی جاده ۱۰- صندوقچه رخت و لباس قدیمی- گفت‌وگوهای فیلم- من و شما ۱۱- جدید- اصطلاحی در بسکتبال- اوباش ۱۲- کتاب هندو- خاکستری تیره- اقیانوس کبیر ۱۳- در گذشته

عمودی:

۱- سفری معنوی- ترنج- انواع خوراکی‌ها از قبیل آجیل و شیرینی ۲- قانون مغولان- ساعت مشهور لندن- مثل ماه۳- جوانمرد- دستگاه قدیمی نمایش فیلم۴- فرمان دوچرخه- امپراتور دیوانه روم باستان- اجاره‌بها ۵- پیوندهای نسی- حرکتی در ریژمناستیگ- بله انگلیسی۶- نت ششم- خوش‌رفتاری- گمراهی ۷- کسترده- زنبور عسل ماده بارور- برخی از آب گل‌آلود می‌گیرند! ۸- امامان- ازخودگذشتگی- خوش‌اندام ۹- ورزش

آمریکای لاتین در کشورهای اروپایی و برعکس. حال اگر لیستی موسوم به لیست آبی طراحی و تدوین کنیم؛ یعنی لیستی که در راستای حفظ اصالت هویت آثار فرهنگی عمل کند؛ درعین‌حال نقش و جایگاه کشورهای میزبان و انتقال‌دهنده را به‌خوبی بیان کند، به جای استرداد آثار نقش تأثیرگذار آن را در راستای نزدیکی میان فرهنگ‌ها رقم بزند و در موزه‌های مختلف دنیا به اجرا درآید، موجب شناخت بیشتر اقوام از یکدیگر و نزدیکی هرچه بیشتر میان مردم ملت‌ها خواهد شد. به بیان دیگر در کنار یک اثر ضمن معرفی ویژگی‌های آن، هویت و خاستگاه آن مشخص می‌شود و به‌این‌ترتیب اصالت آن را نشان می‌دهد، حال این نقل‌وانتقال و تغییرات اجتماعی و سیاسی که بر آن سرزمین گذشته است، چگونه در قالب لیست جدیدی مانند لیست آبی به نزدیکی میان فرهنگ‌ها و ملت‌ها کمک می‌کند؛ به این معنا که بدون انتقال اثر از موزه‌ای به موزه دیگر

با بیان روایت کامل آن در قالب معرفی‌ای که از اثر در آن موزه می‌شود، ما رشته‌های پیوند بسیاری را فراهم می‌کنیم. با ذکر مثالی آن را روشن‌تر بیان می‌کنم. کشوری در آسیای میانه و ماوراءالنهر قدیم وجود داشت که امروزه به صورت پنج کشور در آنجا حضور دارند. وضعیت آنها شبیه به یکی از ویژگی‌های معماری سنتی این سرزمین‌ها و ایران است. یک ویژگی میراث مشترک معماری موسوم به حیاط مرکزی است که در اطراف آن اتاق‌های مختلفی قرار دارد. حال فرض کنیم هریک از این اتاق‌ها یکی از این فرهنگ‌هاست. این مجموعه در یک حیاط قرار داشته و با هم بوده و همچنین با هم همکاری و تعامل داشته‌اند. اگر مهمانی به این مجموعه وارد می‌شد و در اتاق اول بوده است، برای پذیرایی از او از امکانات اتاق‌های دیگر استفاده می‌شد و این مجموعه به‌منابه یک فضای کلی بود. حال افراد ساکن در این اتاق‌ها روزی بیدار می‌شوند و دیوارهایی را بین اتاق‌ها مشاهده می‌کنند که آنها را از هم جدا کرده است. امروز که چندین دهه از آن گذشته و دیوارها فروریخته یک نوع سوءتفاهم از این عدم اطلاع از این میراث مشترک به وجود می‌آید. حال اگر ما بیان کنیم که ما همه در یک فضای مشترک زندگی می‌کردیم، اگر کلاه پدر شما در اتاق من و سینی مادر من در اتاق شماست این یک امر بدیهی و طبیعی بوده و احتیاجی به انتقال و تعویض ندارد؛ بلکه با یک بیان فنی و دقیق، می‌توان آنچه را گذشته است، معرفی کرد. در لیست آبی همگان یک اشتراک و به‌هم‌پیوستگی را در عین یک افتراق و دورشن از یکدیگر درک می‌کنند. از این طریق بازمی‌توان در این شبکه به هم نزدیک شده و اشتراکات را مشاهده کنیم و افتراقات و دورشن از یکدیگر را به کناری بنهیم. لیست آبی مشتمل بر همه آثار فرهنگی-تاریخی یک فرهنگ، یک شهر و یک مکان در اقصانقاط دنیاست که این رشته‌های آبی به یکدیگر گره خورده و شبکه‌ای را تشکیل می‌دهد که باعث نزدیکی و همزیستی میان ملت‌ها و هم‌گرایی میان فرهنگ‌ها می‌شود. در این شبکه دیگر تنوع زبانی، گویشی و رفتاری و فرهنگ‌ها و… نه‌تنها به جدایی منجر نمی‌شود؛ بلکه اشتراکات میان خود را به نمایش گذاشته و نشان‌دهنده یک جهان فرهنگی واحد در دنیای امروز می‌تواند باشد؛ یک جهان فرهنگی متصل به هم و نه منفک از یکدیگر. در تهیه چنین لیستی اگر نهادهی مثلا در آسک به‌عنوان بخش لیست آبی ایجاد شود که می‌تواند سپس تشری یافته و بعد در شورای بین‌المللی نیز شکل بگیرد، با کمک کمیته‌های ملی و با کمک محققان و متفکران و نویسندگان همه این ملت‌ها در قالب یک مجموعه مانند مجموعه آسیا-اقیانوسیه به ابتدا می‌توانند عمل کرده تا این لیست به منزله نزدیکی میان فرهنگ‌های امروزی متعلق به گذشته کهن گران‌سنگ و گران‌قدر آسیا برآید.

وقتی به گذشته نگاه می‌کنیم، به جای آنکه از عداوت و دشمنی‌هایی که براساس نبود شناخت و نبود اطلاع از یکدیگر به وجود آمده است، یاد کنیم باید این وظیفه را برای موزه‌ها به‌عنوان یک رفتار صلح‌آمیز قائل شد که در حقیقت موزه‌ها نه‌تنها ارائه‌دهنده مفاهیمی در راستای دوری و دشمنی نیستند؛ بلکه موزه‌ها به‌عنوان منادیان صلح و همزیستی در شکل امروزی که آن را قدرت واقعی موزه می‌توان دانست، در جهت نزدیکی همگان به یکدیگر در شکل ارائه لیست آبی عمل می‌کنند.

خدمت آقای رئیسی

حفاظت بافت‌ها و بناها و نیز مناظر تاریخی که از

حدود ۶۰ سال پیش حالت رسمی به خود گرفته‌اند و حفاظت از زیبایی و ویژگی‌های مناظر و محوطه‌های تاریخی در جهان را زیر نظر سازمان ملل و یونسکو تضمین می‌کنند، باید در کشور ما نیز که با عضویت در یونسکو، به نوعی ملزم به پیروی از این توصیه‌ها و آداب است، رعایت شود.

یعنی چه که فلان استاندار بگوید در استان ما مثلا کنسرت یا فلان فعالیت فرهنگی یا سیاسی ممنوع است؟ این ابهت دولت مرکزی را می‌شنکد.
- شما مثل دولت‌های قبلی منتقدهای بی‌رحم و اتهام‌زن و مباحثه‌گر ندارید. شاید این شانس تلقی شود؛ ولی می‌تواند خطر بزرگی باشد. سفره‌های مردم از این تعریف‌های مبالغه‌آمیز از دولت شما رنگین نمی‌شود.
- و آخرین نکته اینکه حکمرانی در دوران زندگی پلنگرفرمی کاملا با گذشته

ادامه از صفحه اول

حالا باید گفت «حفاظت شهری» به نگهداری از «بناهای منفرد» محدود نمی‌شود. دیدگاه حفاظتی به «معماری» میراثی به‌مثابه یک عنصر از ساختار شهر است که آن را دارای انتظام پیچیده و چندوجهی می‌کند. به همین جهت، بنا بر تعریف، حفاظت شهری در قلب برنامه‌ریزی شهری جای دارد و اصولا کنوانسیون‌ها و توصیه‌نامه‌های بین‌المللی مربوط به

حفاظت بافت‌ها و بناها و نیز مناظر تاریخی که از حدود ۶۰ سال پیش حالت رسمی به خود گرفته‌اند و حفاظت از زیبایی و ویژگی‌های مناظر و محوطه‌های تاریخی در جهان را زیر نظر سازمان ملل و یونسکو تضمین می‌کنند، باید در کشور ما نیز که با عضویت در یونسکو، به نوعی ملزم به پیروی از این توصیه‌ها و آداب است، رعایت شود.

حالا باید گفت «حفاظت شهری» به نگهداری از «بناهای منفرد» محدود نمی‌شود. دیدگاه حفاظتی به «معماری» میراثی به‌مثابه یک عنصر از ساختار شهر است که آن را دارای انتظام پیچیده و چندوجهی می‌کند. به همین جهت، بنا بر تعریف، حفاظت شهری در قلب برنامه‌ریزی شهری جای دارد و اصولا کنوانسیون‌ها و توصیه‌نامه‌های بین‌المللی مربوط به

- سودوکو سخت ۳۲۹۷**

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.
۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

- سودوکو ساده ۳۲۹۷**

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

۸	۵	۲			
		۶	۴	۱	
۹	۲		۷		
۲	۶			۸	۴
			۲		
۴			۷	۹	
		۱	۷		
					۵
	۲		۳		۵

۵	۶	۱	۳		
	۹	۸		۳	۲
۱	۶				
			۶	۵	۸
			۹		
۴		۳	۲		
	۶	۲		۳	
	۵	۱	۹		۳
		۷	۴	۸	۵

۳	۹	۶	۵	۲	۸	۱	۳	۷
۱	۷	۳	۶	۴	۵	۸	۲	۹
۵	۸	۳	۱	۶	۹	۷	۴	۲
۳	۶	۱	۴	۷	۵	۲	۸	۹
۸	۱	۵	۷	۹	۲	۳	۶	۴
۹	۳	۶	۸	۲	۷	۱	۵	۴

۳	۹	۷	۱	۳	۸	۶
۲	۱	۵	۲	۶	۸	۷
۲	۶	۸	۳	۷	۹	۱
۵	۲	۶	۱	۳	۸	۷
۷	۸	۱	۶	۴	۵	۲
۶	۳	۹	۷	۸	۲	۱
۹	۵	۸	۳	۶	۷	۱
۱	۷	۳	۵	۲	۶	۹
۸	۴	۶	۱	۹	۷	۵

- حل جدول ۴۳۰۰**

۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۱	د	ا	م	ر	س	ز	ج	ا	ب	د	ج	د	ا	ب
۲	ر	س	ز	ج	ا	ب	د	ج	ا	ب	د	ج	ا	ب
۳	د	ج	ا	ب	د	ج	ا	ب	د	ج	ا	ب	د	ج
۴	م	خ	ا	و	د	م	ا	م	ر	ا	م	ن	م	ن
۵	ب	ا	ه	ن	د	ن	د	ن	د	ن	د	ن	د	ن
۶	ا	ن	ا	ب	ض	ا	ت	ا	د	ه	م	ا	د	ه
۷	د	ک	ر	ن	ز	ل	ی	ا	ل	ی	ا	و	ا	و
۸	ل	و	ی	ا	ب	د	ی	ک	ی	س	ی	س	و	ا
۹	ا	د	ه	ر	ا	ب	ض	ا	ت	ا	د	ه	م	ا
۱۰	ز	ا	ل	ی	ا	ل	ی	ا	و	ا	و	ا	و	ا
۱۱	ک	س	ر	ی	ک	و	د	ا	ل	ی	م	ا	د	ه
۱۲	د	ی	ف	ر	ی	ر	و	ا	ک	م	ن	د	ل	ل
۱۳	و	ا	ر	د	ش	ی	ر	و	ا	ک	م	ن	د	ل
۱۴	ر	ا	ق	م	ن	د	ل	ل	ل	ل	ل	ل	ل	ل
۱۵	ت	ا	د	و	ز	ا	د	ر	ش	ت	ا	د	ر	ش